

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

VII. Duplex Origenistarum genus, Orthodoxorum, & Heterodoxorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

A Platoniorum more, qui cum Platonem lectarent, loca insignia hoc caractere notabant: ut refert Laertius in Platone. Hac lectione instructus uterque Arianorum impetus fortiter retudit. Id ex Socrate discimus, qui & illud addit: *μέγα γὰρ πλεῖστον τὸ ἀειθερῶς ἔχειν* Secret lib. 4 cap. 26. *Τοῦτον quippe orbem tunc temporis magna Origenis gloria pervaserat.* Scripris profecto Apologus tutati sunt ipsum viri illustres, quo tempore defensionis ejus operam suam Pamphilus consecravit, ut testificatur Photius Cod. 118. Ipsi tamen nonnulla, dissimulato licet eius nomine, carpunt Achanasius, & Basilius. Ille in Vita Antonij lapsus animarum, & conversiones è mentibus in animas reprehendit: hic in tertio Commentariorum in Hexaëmeron damnat anagogicas ipsius expositiones, quibus Virtutes quasdam superiores, quæ locum in coelo tenere merita sunt, aquis quæ sunt supra firmamentum, significari docet; quæ vero inde deturbatae sunt, aquis notari quæ sunt sub coelo.

VI. Dum pro Origene starent Semones illi, ipsum sibi in scribendo affectandum proponebat Hilarius Pictaviensis. Narrat quippe Hieronymus hunc in Phrygia exulantem magnam Psalmodum partem commentariis illustrasse, in eoque Opere imitatum fuisse Origenem, nonnullis tamen de suo adjectis; expositiones etiam in Iobum & in Matthæum è Græco Origenis in linguam Latinam transfudisse. Auctor est præterea Hieronymus Euzoium Casariensem Episcopum Gregorij Nazianzeni condiscipulum & aequalem, *corruptam Bibliothecam Origenis & Pamphili in membranis insistantare esse constum*: Origenianas etiam partes secutos esse Titum Bostorum Episcopum, & Didymum Alexandrinum, quem apertissimum Adamantij propugnatores appellat, quique editis in libros *ἑξὶ ἀρχαίων* Commentariolis nihil non orthodoxum iis contineri pertendit, quemadmodum & Eusebius. Ambrosium quoque Mediolanensem, Eusebium Verellensem, & Victorinum Peta-bionensem multa Origenis vel Latinitati donasse, vel imitatos fuisse tradit idem Hieronymus. Tam aperte autem Origini adhaerit Gregorius Nyssenus, ut non cum solum profecutus sit laudibus, sed dogmata etiam eius aliquot tenuerit: adeo ut ab Origenistis corrupta ipsius scripta, & adulterata peculiari libro demonstrare conatus sit Germanus Patriarcha, cuius excerpta habet Photius Cod. 233. Certe in Disputatione de homine, animarum *ἁερῶν παρξεν* & *μετὰ νοσημιὰ τῶν οὐρανῶν* reprobatur Gregorius, à nomine autem Origenis abstinet. Hieronymum quoque ipsum etiam tum juvenem, portentosum Origenis ingenium, & singularis eruditio ita ceperant, ut in eius laudes sæpe excurreret, & pro mero Origenista haberi posset: verum per ignes cineri doloso suppositos incedere se subinde intelligens, pedem retulit, ut in sequentibus declarabimus. Nec tot tamen Origeniani nominis patronis absterriti sunt Theodorus Mopsuestenus, & Apollinaris, quominus illi palam hic detraheret, ille multis etiam scriptis opusculis oppugnaret; sed levis est momenti Hæreticorum hominum obtrectatio. Auctor quoque Dialogorum, qui Casario Gregorij Nazianzeni fratri adscribuntur, & Maximi tamen Casario recentioris, & Gregorij Nysseni fragmentis facti sunt; Auctor, inquam, ille de Origene male sensit ac scripsit, *μυθολόγοι* eum appellans, *ἀποκρίματα ἑλθόντα, ψυχὰς δὲ ἡΐθεροντα*. *Aures quidem mulcentem, animas vero minime nutriendam*; & *ἡ δὲ ἄρρητος ἐπισημῶν*, inepta & frigida allusione, quales Scriptor ille comminisci amat: & *ἀφολώτατον*. Item dogmata eius *ἡλιθιωμένα, φθορογενῆ, τοῖς ἀπὸ τῆς τοῦ σαβιζουβίου* esse dicit.

Manifestum porro est ex superioribus quantum erraverit Halloxius, alijque nonnulli, qui ante Epiphaniij cum Iohanne Hierosolymitano & Chrysolstomo disensiones, Origenem à nemine pro Hæretico habitum fuisse, primumque Epiphanium in eum signa movisse memoria prodiderunt: nam *velut Hæreticum accusatum* fuisse diserte scribit Pamphilus in Apologia; & quam gravibus peteretur criminibus declarat ipsa hæc Apologia, nam *Ipsum nomen Apologetici*, ut ait Hieronymus Epist. 65. ad Pammach. & Ocean. *ostendit accusationem; non enim defenditur nisi quod in crimine est*: declarant & Apologia complures quæ à multis magni nominis viris Pamphili tempore pro Origene conscriptæ sunt. Nec repugnat, quod Augustinus Hieronymum rogat per Epistolam, ut sibi Origenis errores aperiat; nam propter Græcæ linguæ incertiam, in ea ignorantione fuit Augustinus.

VII. Adhuc cum Origene præclare actum erat, neque tantum illi ignominia inessent adversarii, quantum celebritatis, inclarescente in dies doctrinæ fama, fuerat adeptus; cum susceptus quosdam inter Ecclesiasticos viros inimicitis, partim Origenismi, partim privati odij causa, maximis motibus universa Ecclesia concussa est. Quod si accurate singula consecrari nobis esset propositum, in immensum cresceret istud opus, & ultra circumseptos lucubrationi huic cancellos excurreremus, adeo longa est injuria, longæ ambages; sed summa duntaxat rerum fastigia persequemur. Quod ut ordine procedat, res altius repetenda est. Consentiente in Origenis laudes toto propemodum orbe, contigit ut nonnulli egregia eius dicta factaque pro merito demirantes, ipsius etiam

Secret lib. 4 cap. 26.

Hieron. De script. Eccl. in Hilario & lib. 1. Apol. adv. Rufin. c. 2. & lib. 1. c. 4. & Prol. in lib. 2. Comm. in

Diator. 3. R. p. 151.

Hallox lib. 4 Orig. def. Quæst. 4.

errores parum prudenter tuerentur, studiis suis moderari nescientes, Origenique recte A
 sentienti adherescere, erranti nuntium remittere. Hinc duplex prodiit Origenistarum ge-
 nus, Orthodoxorum, & Heterodoxorum. Inter Orthodoxos ponimus, qui proxime lau-
 dati sunt, Origeni summa omnia calculo suo tribuentes, ab ejus vel discedentes, vel dis-
 cedere paratos erroribus, simul atque fuissent perspecti, & ab Ecclesia damnati. Iisdem ac-
 censimus Iohannem Chrysostrum, Theotimum Tomitanum, & aliquos ex iis quos
 Origenistarum causa vexatos fuisse infra narrabimus. Heterodoxis adscribimus Didymum
 Alexandrinum, Iohannem Hierosolymitanum, Evagrium Ponticum; Palladium Gala-
 tam, Isidorum, Rufinum, & complures ex Ægyptiis Monachis qui Nitriam montem in-
 colebant, quosque Origenismi veneno primos fuisse imbutos narrat Nicetas Thesaur. or-
 thod. fid. libr. 4. Har. 31. Peculiari commentario Origenistas Monachos laudare institue-
 rat Rufinus, ut ab Hieronymo accepimus, cuius hæc sunt verba ad Ctesiphontem, cap. 2.
 Librum quoque scri, si quasi de monachis, multosque in eo enumerat, qui namquam fuerunt, & quos
 fuisse scribit, Origenistas, & ab Episcopis damnatos esse non dubium est, Ammonium videlicet, & Euse-
 bium, & Euthymium, & ipsum Evagrium, Or quoque, & Isidorum, & multos alios, quos enumerare ta-
 dium est. Et juxta illud Lucretij:

*Ac veluti pueris absinthia terra medentes
 Cam dare conatur, prius oras pocula circum
 Contingunt melis dulci flavoque liquore;*

ita ille unum Iohannem in ipsius libri prænit principio, quem & Catholicum & sanctum fuisse non da-
 biam est, ut per illius occasionem ceteros, quos posuerat Hæreticos, Ecclesia introduceret. Iohannem C
 Chrysostrum his significari recte asserit Marianus Victorius; sed fallitur, alium hunc esse
 opinans Evagrium ab Evagrio Pontico Hyperborita, uti ab Hieronymo alibi appellatur.
 Quemadmodum autem Origenistas Latine celebrare Rufinus instituit; ita idipsum Græce
 à Palladio factum est, in Lausiaca Historia: quo opere Isidori, Dorothei, Ammonij, Eva-
 grii, Or, Potamiana Origenis discipula, Didymi, aliorumque Adamantij sectatorum vi-
 tas complexus est. Porro non quoscunque inter Heterodoxos Origenistas ponimus, pro
 Hæreticis haberi velim; tralatitium enim est, non errore, sed pertinaciam Hæreticum fa-
 cere. Melania, puta, ex hoc licet grege, inter Sanctos tamen relata est; & ex Monachis il-
 lis Nitriensibus nonnulli in Pseudosynodo ad Quercum habita errata sua sibi condonari
 postularunt & impetrarunt. D

Atque hæc Origenistarum distinctio diligenter notanda est: nam Monachos illos Ni-
 trienses, qui hac tempestate Origenistarum appellatione infamabantur, Hæreticos fuisse
 cenfer omnes Baronius, nec tam Origenis gloriæ favisse, quam ipsius opinionibus mor-
 dicus adhasisse: que mihi videtur sententia Chrysostrum, & Theotimo Tomitano Episco-
 po, sanctissimis viris, perquam esse contumeliosa. Ab ipsis alij omnem erroris suspicio-
 nem amotam esse volunt, & totius concertationis invidiam convertunt in Episcopos Ori-
 genistas infensos, quos propriis similitudinibus Origenismi causam prætexentes, inique vi-
 ros infontes vexasse perpendunt; piissimorum hominum Hieronymi & Epiphaniij auctori-
 tatem ac testimonium insuper habentes, iisque Palladij, meri Origenista, à quo Chrysostrum
 vita conscripta est, suffragium antepontes. Heribertus Rolvveydus, historiae Ecce-
 siasticae scrutator diligens, hos inter medios incedit, & viros illos qui Origenismi nomine
 traducti sunt, dogmata primum Origenis defendisse, deinde vero repudiasse conjectat:
 quod, si ita esset, ab illorum, vel sequentium temporum scriptoribus, omnia adversus Ori-
 genem, vel pro Origene argumenta studiose colligentibus, minime sane fuisset prætermis-
 sum. Superest igitur, ut dicamus Origenistas fuisse duplicis generis, Orthodoxos, & He-
 terodoxos; & invidiosum hoc nomen multis immerito, pluribus etiam iure fuisse tribu-
 tum. Fidem opinioni nostræ faciunt hinc Græca Menologia, quæ nonnullos ex Origenistis
 in Sanctorum album referunt, & spectata Chrysostrum virtus ac pietas, qui eos ita tutatus
 est, ut eandem quoque sibi appellationem conscisceret; inde Hieronymi & Epiphaniij
 partibus illis hæreseos notam imponentium testificatio. Profecto non unam fuisse Origeni-
 starum omnium doctrinam, nec eosdem mores satis ex Epiphanio evincitur, qui geminum
 illorum agnoscit genus: in quo licet incerta prodiderit, & post ipsum Augustinus, multi-
 plicem tamen hominum illorum fuisse sectam ex eo perspicuum est. Inter eos ut integer-
 rimis nonnulli fuerunt moribus, ita scædam libidinem & Onanismum aliquos exercuisse
 referenti Epiphanio facile credo; quicquid contradicat Halloxius: ex eoque adductum
 suspicor Epiphanium, ut cum præterea non eadem sentire Origenistas omnes inaudisset,
 putaret turpe illud factum, quod morum erat vitium, doctrinæ errorem fuisse, atque ita
 duplicem sectam constitueret. Ut miti plerique fuerunt ingenio, ita contentiosi alij, refra-
 ctarij, & cervicosi; velut qui Theophilo Alexandrino Præsuli violentas prope manus in-
 tulerunt, ut dicemus: dicaces alij & petulantes, diæteris sæpe & contumeliis Catholicos
 lacelebant;

*Epiph. Her.
 63. & 64.*

A laceſſebant; velut in eo, quod narramus, diſſidio, Catholicos appellabant Peluſiotas, quod tamquam luto immerſi, & curvi in terras ac cœleſtium inanes eſſent; ad vocem $\pi\lambda\lambda\omega$, & nomen Peluſij, in Origeniſtarum Nitriensium, & eorum qui in Palaſtina degebant; vicinia ſiti, frigido & ſcurrili joco alludentes. Hieronymus Epistol. 61. ad Pammach. cap. 5. *Ha ſunt ſtrophæ veſtre atque praſtigie, quibus nos Peluſiotas, & jumenta, & animales homines dicitis, quia non recipimus ea quæ ſpiritus ſunt.* Baronium fugit dicti huius ſignificatio, & pro, *Peluſio* Baron. ad Ann. 193. cap. 10. & ad Ann. 400. c. 86. *tas*, legi jubet, *peluſiotas*, quod uterentur Origeniſtæ hac voce, ſugillantes atque ſubſannantes Catholicos; quaſi crederent mortuos reſurrecturos etiam cum pilis, dum recte dicerent eos reſurrecturos cum ſingulis corporis membris. Verum expoſitionis noſtræ fidejuſſorem damus Hieronymum

ipſum, Epistol. 65. ad Pammach. & Ocean. cap. 3. *Peluſiotas*, inquit, nos appellant. & *luteos*; *ant-*
 B *malesque*, & *carneos*, quod non recipiamus ea quæ ſpiritus ſunt: & cap. 1. *Pulchrum enim me ſuum eſſe*
omnibus, & propter animales & luteos nolle palam dogmata conſiteri. Manifeſtius etiam in Ie-
 rem. 29. 14. *Qua cum audimus diſcipuli eius (Origenis) & Grunniæ (hoc eſt Ruſini) familia*
ſtercora, putant ſe divina audire myſteria; noſque qui iſta contemnimus, quaſi pro brutis habent animan-
tibus, & vocantur maledictos, eo quod in luto iſtius corporis conſtituti, non poſſimus ſentire cœleſtia.
 Ægyptios præcipue Monachos, apud quos maxime viguit Origeniſmus, ingenio fere fuiſ-
 ſe inquieto & turbido, & rerum novarum ſtudioſo, proptereaque in varias hærefes inci-
 diſſe literis proditum eſt. Inde Aëriani, Euſtathiani, Anthropomorphitæ, Ioviniani, Eu-
 tychiani; aliique id genus ſexcenti prodierunt: & à vetuſtiori quoque avo Meletianis, &
 Ariani hærentes, antiſitem ſuum Athanaſium probriſ fixerunt. Vnde Hieronymus Apo-
 C *log. adv. Ruſin. libr. 3. cap. 7. Contendi Ægyptum, iuſtravi monaſteria Nitriæ, & inter ſanctorum*
choros, aſpides latere perſpexi.

VIII. Ex hoc hæreſeon, & Hæreticorum ſeminario Origeniſtæ Heterodoxi extiterunt. Narrat Epiphanius Hæc. 64. cap. 4. in Ægypto primum propagatum Origeniſmum apud Ægyptios monachos ſuo tempore floruiſſe. Ac primum Melania ſenior, nobilis femina, cum patria relicta Hieroſolymam pietatis cauſa concederet, facta inter Nitriæ Monachos menſium aliquot mora, aditoque Didymo, Origenianis illic erroribus una cum Ruſino itineris comite infecta eſt. Contigit illud circa annum Chriſti 372. Quo tempore Epistolâ dedit ad Ruſinum Hieronymus, qua ad ſe in Syriam ut veniat, amice invitât. Poſtquam Hier. Ep. 41. ad Ruſin. autem Hieroſolymæ fixerunt ſedem, fovendis peregrinis, & rebus Chriſtianorum juven-

D *dis opes & operam conſumentes, exceperunt Evagrium Ponticum Conſtantinopoli cer-*
tas ob cauſas diſcedentem, ipſiusque animo primos Nitriensium Origeniſmi ſetus aſperſe-
runt. Ita inſtitutus Evagrius, & à Melania veſte monaſtica ex voto indutus, in Ægyptum
abiit, & poſtquam cum Didymo congreſſus eſt, in Nitriæ tandem monaſteriiſ ſeſe abdidit,
& inter florentes illic Origeniſtas nomen dedit. Auctor eſt Hieronymus in Epistolâ ad
Creſiphontem, cap. 2. ſcripiſſe illum ad Virgines, ad Monachos, & ad eam cujus nomen ni-
gredinus reſtatit perſiata tenebras (Melaniam ſeniorẽ intellige) & edidiſſe inſuper librum
de divinis ſcripturis, quo inſigne Origenis dogma ſupra à me ventilatum continetur; libros
vero ipſius à Ruſino Latine interpretatos Occidentem lætitariſſe. Appulit eodem aliquot
 E *poſt annis Palladius Galata, & triennio in aſceteriis tranſacto, Origeniſino imbutus, cum*
valetudine tentaretur, in Palaſtinam ſeceſſit, & hauſtum in Ægypto Origeniſmi virus paſ-
ſim profudit. Florebat tunc in his locis ſanctitate & virtute Paula Romana: hanc adoritur
Palladius, & in ſuas pertraxiſſet partes, niſi glifcenti malo mature occuſiſſet Hieronymus,
& hominis petulantiam habitâ cum eo diſſertatione coërcuiſſet. Rei hitoriam prolixè
narrat Hieronymus in Epitaphio Paulæ, cap. 11, & 12. quam ſibi ab eo creptant queritur
Palladius in Lauſiacis ſect. 78. & ſequentibus, item ſect. 124, Hieronymumque ſuggillat.

IX. At Iohannem Hieroſolymitanum præſulem iam labes iſthac corripuerat. Is ante adeptum Episcopatum Monachus, Arianiſ & Macedonianis accommodaverat aures, iſſ-
 que relictis ad pontificiam dignitatem evectus Origeniſtiſ ſeſe applicuerat. Egre id tulit
 ſcilicet Epiphanius Salaminus Episcopos pro eo ac debuit, & blande coram multis præ-
 F ſens præſentem erroris commonefecit, quo ille cum partiariis uſque adeo excaudit, ut
 Epiphanio Anthropomorphitarum hæreſim publice objeceret; ſuamque tanta pertinacia
 defendit, ut eundem Epiphanium habitâ cum illis communionis poeniteret. Hinc eſſe-
 ratus Iohannes animo rixandi avido cauſas vindictæ quærebat, cum ecce commodum
 Paulinianum Hieronymi fratrem in Palaſtina extra ditionem ſuam Epiphanius, invitum
 licet ac reluſtantem, ad Diaconatus & Preſbyterij dignitatem promovit. Multa publice &
 privatim conqueſtus eſt Iohannes, rem ſeſe apud omnes per literas evulgaturum minitans
 in eo ſe laſum inſuper addens, quod cum Deo ſacra faceret Epiphanius, dicere ſoleret:
 Domine, præſta Iohanni, ut recte credat. Objecta crimina diluit Epiphanius miti Epistolâ, qua quod Hier. Ep. 61. c. 1. inter Hieronymianas numero ſexageſima habetur; in qua non tam ſe appetitum ab eo ſi-
 gnificat, propter impoſitum Pauliniano Preſbyterij characterem extra ſuam ditionem,